

Klokkestøbning

Af C. Klitgaard.

Arkitekt F. Uldall, den kyndige Kender af Danmarks Kirkeklokker og Klokkestøbning, omtalte i „Hjørring Amtstidende“ for 26. Oktober 1889 den i Hjørring værende St. Katrine Kirkes 3 Klokker og skrev bl. a. om den store Stormklokke, der bærer Aarstallet 1639 samt Støbermærket F. V. og C. V., at vi ikke kender Navnene paa Støberne, lige saa lidt som vi ved, hvor den er støbt; men han sluttede sikkert, at den er støbt i Viborg, thi paa Klokken i Bejstrup i Ø. Han Herred genfindes de samme Motiver i Forbindelse med Støbermærket C. V. samt en Oplysning om, at den er omstøbt i Viborg 1641, og mindst 10—11 jydsk Kirkeklokker er udgaaet fra samme Støberværksted i Aarene 1638—42; en Del af dem har kun det ene Støbermærke, Resten begge.

Som vi nedenfor skal se, er Uldalls Slutning dog ikke ganske saa holdbar, som man paa Forhaand skulde antage, og man tør maaske tro, at det nedenfor meddelte til dels vil kaste nyt Lys over Klokkestøbningens Historie, thi det viser, at Klokkestøberne i hvert Fald for nogles Vedkommende var „Landefarere“.

1638 var St. Katrine Kirkes „store Klokke“ sprun-

get, og der skulde desaarsag laves en ny, hvorfor man forskrev en Klokkestøber til Hjøring, og efter det ovenstaaende maa det vel antages, at han kom fra Viborg. Hans Navn nævnes ikke i Kirkens Regnskabsbog, der indeholder saa mange Detailler med Hensyn til denne Klokkestøbning; men i Hjøring Tingbog 1639 fol. 78 omtales, at *Frands Klokkestøber* har været i Slagsmaal i Byen, og han er rimeligvis Støbermærkets F. V.

Ude paa Kirkegaarden byggedes der en Ovn til at smelte Metallet i, og Klokkestøberen lavede paa Stedet en Model til at støbe Klokken over; til Ovnen medgik 500 Mursten, og til Støbningen hentedes 14 Læs Sand, 5 Læs tørt Træ og 2 Læs grønt Træ.

Til Modellen, hvis „Storhed“ gentagne Gange nævnes, og som vel har fyldt Borgerne med Stolthed, anvendtes Hamp, Voks og Tælle samt en hel Del Hønseæg, hvilke sidste maaske blandedes i Formleret for at gøre det mere plastisk. Endvidere købtes Kedelkobber, Messing, Tin, Jern og Malm til Legeringen. Klokkestøberen fik 70 Slettedaler for Støbningen, men paa egen Kost, og i alt kostede den nye Klokke 215 Slettedaler, hvilket paa hin Tid var Værdien af over 100 Tdr. Byg.

Da Klokken var færdig, var man i Forlegenhed med, hvorledes man skulde faa den ophængt i Taarnet, thi der var ingen i Hjøring, som turde paatage sig dette Arbejde, og heller ikke havde man de fornødne Hejseapparater. Man akkorderede saa med Klokkestøberen om at lede Ophængningen og bære Ansvar for den, og herfor skulde han have 2 Slettedaler. Saa laante man et Kabeltov paa Herregaarden Odden, Bymændene blev tilsagt til at arbejde med Hejsningen, og derpaa gik Klokken til Vejrs, og Arbejdsfolkene kvæ-

gede sig med 21 Kander Øl — af det otteskillings — paa St. Karens Regning, da Klokkens malmfulde Toner lød ud over Byen.

Da man havde faaet St. Karens Klokke støbt, benyttede Kirkeværgerne for *St. Olai* Kirke i Hjørring Lejligheden til ogsaa at faa en Klokke støbt til deres Kirke. Den blev støbt af 2 „gamle brækkede Klokker“ efter Paabud af Lænsmanden paa Sejlstrup, og Støberen fik 45 Daler i Arbejds løn „og kunde ikke ringere fortinges“. I Leje af Ovnene paa St. Karens Kirkegaard betales 4 Slettedaler, og til Modellen medgik bl. a. 4 Snese Æg.

Endnu en Klokke blev støbt her, inden Ovnene blev nedbrudt, nemlig til *Hørby* Kirke ved Sæby; derfor betales 3 Slettedaler i Ovnleje.

Det vilde formentlig være ganske interessant, om det kunde paavises, at lignende Klokkestøbninger har fundet Sted ved andre Kirker og altsaa ikke i egentlige Støberværksteder.

— — —

Efterat ovenstaaende 1918 var skrevet, er der kommet et nyt Bidrag til Klokkestøbningens Historie.

Lidt sønden for Jelstrup Kirke i Vennebjerg Herred ligger en Gravhøj, der bærer Navnet „Klokhøj“ og som nævnes i Præsteindberetningen til Ole Worm 1638. En stedlig Tradition sagde, at Højen bar dette Navn, fordi Jelstrup Kirke var støbt i den, og da den historisk interesserede Gaardejer Jens Iversen Jensen i Hundeleve i Oktober Maaned 1922 fik den Tanke at undersøge Højen for at finde eventuelle Rester fra en Klokkestøbning, fandt man i Midten af Højen et Gravkammer og i Siden af den en Mængde Brudstykker af en Støbeform m. v., hvilke Stykker synes at svare til Kirkens nuværende Klokke, der stammer fra Midten

af det 15. Aarhundrede. Traditionen har altsaa holdt sig i henved 500 Aar.

I Vraa Kirke, Børglum Herred, findes en Klokke fra samme Tid, og om en nu forsvunden „Klokhøj“, der laa lidt nord for Kirken, fortæller Pastor Jørgen Berg 1732 i sin Beretning til Mag. Albert Thura (Ny kgl. Saml. 4 o Nr. 743), at den skal have sit Navn af, at Vraa Kirkeklokke skal være støbt i den. Det fortjener maaske at bemærkes, at Præsten ikke udtaler nogen Forundring over en saadan Støbning „i Marken“, saa han har maaske hørt om sligt før.

Der findes rundt om adskillige „Klokhøje“, som maaske efter det her oplyste fortjener nærmere Undersøgelse.
